

SPOLU

Časopis organizácie na pomoc obetiam trestných činov

III.ročník , číslo 2/2008

Vychádza s finančnou podporou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Práva obetí v trestnom konaní

Obete kriminality v číslach

Intervenčné centrá
pomoc obetiam domáceho násilia

Obete a médiá

OBETE TRESTNÝCH ČINOV POTREBUJÚ
REŠPEKT, OCHRANU, INFORMÁCIE, ODŠKODNENIE

Vážení čitatelia,

otvorili ste druhé číslo nášho časopisu, ktorý, aj keď až v druhej polovici roka, predsa len vychádza. Budú to tohto roku dovedna štyri čísla. Aj v tomto nájdete viacero veľmi aktuálnych tém, ktoré analyzujeme v našich príspevkoch. V súvislosti so zákonom o sociálnych službách, ktorý bol v októbri schválený v slovenskom parlamente, chceme vašu pozornosť upriamiť na článok o intervenčných centrách, ktoré už od roku 1997 poskytujú služby osobám ohrozeným domácim násilím v Rakúsku a takmer dva roky aj v Českej republike.

V časti časopisu, ktorá má v záhlaví „Kriminalita a jej obeť“ prinášame varujúce čísla z prieskumov a zo štatistík. Výsledky prieskumu násilnej kriminality, konkrétne týrania, ktoré je na Slovensku značne rozšírené, nám poskytli odborníci z oblasti kriminológie. O obetiach trestných činov sa dočítame aj v Správe o bezpečnostnej situácii v SR a v správach o činnosti našich poradní PON. Analyzujeme ich v samostatnom článku.

Ak ešte nevíete čo to je firemná filantropia, prečítajte si, ako spoločenskú zodpovednosť svojej firmy realizuje spoločnosť Deloitte.

O právach obetí v trestnom konaní informuje náš advokát a sú to rady veľmi užitočné.

Každý z nás sa môže stať obeťou násilia. Alebo sa to príhodí nášmu blízkeму. Takéto prípady a najmä osoby násilím dotknuté, priťahujú záujem médií. Žiaľ, najmä bulvár dokáže nemilosrdne ťažiť z nešťastia druhých. Ale na druhej strane, nielen bulvár. Preto je dobre vedieť, čo môže a čo nemôže novinár chcieť od obetí. A treba vedieť, čo má obeť v takom prípade robiť. Naša sesterská organizácia v Holandsku (Slachtofferhulp Nederlands) práve k týmto otázkam vydala inštruktážny materiál, ktorý vás určite zaujme. Rovnako ako skúsenosti Rady pre vysielanie a retransmisii, ktorá za nedodržanie etických zásad udelila vysielateľom masťné pokuty.

No a hneď na ďalšej strane si môžete prečítať aké zámery by sme radi realizovali v záujme udržania a rozšírenia našich služieb.

Redakcia

Práva obetí v trestnom konaní Vyhlásenie Victim Support Europe

Základné princípy:

- Právam obetí zločinu musí byť priznaná rovnaká dôležitosť ako právam páchateľov.
- Proces konania s útočníkom nesmie prehlbovať stres alebo zväčšovať problémy obetí zločinu.

Základné práva:

Obete trestných činov majú právo na:

- rešpekt a uznanie v každej etape procesu trestného konania
- informácie a vysvetlenia týkajúce sa pokračovania ich prípadu
- podávanie informácií o úradných rozhodnutiach, ktoré sa týkajú sa páchateľa
- dostupné právne rady bez ohľadu na vlastné finančné možnosti
- ochranu súkromia a osobnej bezpečnosti
- odškodnenie ako od páchateľa tak aj od štátu.

Copyright © 1996 European Forum for Victim Services

SPOLU, III. ročník, číslo 2/2008

Vydáva: Pomoc obetiam násilia, P.O.BOX 83, 820 05 Bratislava 25

Výkonná riaditeľka: PhDr. Jana Šípošová, CsC., Zodpovedná redaktorka: Ing. Kveta Škvarková

Adresa redakcie: PON – redakcia časopisu SPOLU, P.O.BOX 83, 820 05 Bratislava 25

Tel./Fax: 02/5263 2496, E-mail: spolu@pomocobetiarnasilia.sk

Ilustrácie na obálke a v čísle: Martin Škopec. Grafický návrh, zalomenie, tlač: Parasline s.r.o.

Registrácia: Ministerstvo kultúry SR, reg. číslo: 3501/2006, ISSN 1337-6675

Počet výtlačkov: 1000 ks, NEPREDAJNÉ

Copyright: © Pomoc obetiam násilia – Victim Support Slovakia

Nájdeme partnera?

V ostatnom čase sa zamýšľame nad tým, ako zabezpečiť našu činnosť aspoň v takom rozsahu, ako sa ju podarilo rozvíjať do nedávna. Žiaľ, narážame na vážne finančné problémy a tak často musíme nielen upúšťať od nových zámerov a služieb, ale už aj uvažovať o ukončení niektorých činností, či uzavretí poradní, ktoré pracujú od roku 2003. Je nám ľúto doteraz vykonanej práce a ešte viac ľudí, ktorí neustále potrebujú a budú potrebovať pomoc v situáciách, v ktorých sa ako obeť a svedkovia často veľmi závažných trestných činov nemajú na koho obrátiť a kde žiadna iná organizácia na Slovensku nepôsobí.

Ako svetielko v tme sme preto prijali nápad pokúsiť sa nájsť partnera alebo partnerov napr. z podnikateľskej sféry, ktorí by mohli a chceli zachrániť a možno aj obohatiť služby pre obeť kriminality.

Naším zámerom je nadviazať spoluprácu so spoločnosťami, ktoré by mohli poskytnúť finančné prostriedky na naše ďalšie účinkovanie. Pomohlo by nám aj to, keby nám spoločnosti pokryli iba niektorú z našich činností.

Možností je viac.

Potrebujeme pomoc pri tvorbe, úprave a aktualizácii webovej stránky, pri tvorbe grafického návrhu a tlači informačných letákov. Veľmi by nám pomohlo, keby našu Linku pomoci mohli mať tí, čo potrebujú pomoc, k dispozícii celých 24 hodín. Do našej činnosti patrí aj organizácia školení a seminárov pre dobrovoľníkov. Aj to stojí peniaze.

Po celom Slovensku máme okrem bratislavskej deväť poradní. Prevádzkovať ich je pre nás veľmi náročné. A ľudia nás potrebujú. **Za vyše desať rokov našej existencie sme poskytli okolo 17 000 konzultácií a služieb viac ako šiestim tisícom klientov.**

Samozrejme, aj my môžeme ponúknuť isté výhody pre spoločnosti, ktoré sa s nami dohodnú na spolupráci. Logo firmy nášho prípadného donora sa bude objavovať pravidelne v našom časopise SPOLU, ktorý vychádza štyrikrát do roka. Takisto v našich výstupoch či mediálnych kampaniach v médiách, na internetovej stránke, na tlačových konferenciách, na študijných podkladoch pre nových pracovníkov a účastníkov sponzorovaných seminárov, na príručkách a brožúrach pre klientov.

Zamestnancom budúceho donora bude vyhradený čas pre možnosť využiť odborníkov v našich poradniach.

Ďalšou možnosťou je podieľať sa na financovaní nášho ročného rozpočtu.

Sme schopní v prípade havárie, hromadného nešťastia, pracovného úrazu a pod. ktoré sa udeje v sídle spoločnosti, poskytnúť poradenstvo psychológa, v prípade potreby aj služby advokáta pre poškodených zamestnancov.

Nezávislé občianske združenie Pomoc obetiam násilia – Victim Support Slovakia založili dobrovoľníci poradne pre obeť trestných činov v januári 1999. PON – VSS je od roku 2000 členom Victim Support Europe (v roku 2006 bola organizátorom 20. konferencie tejto organizácie v Bratislave), odborní pracovníci PON – VSS pravidelne vystupujú v elektronických

a printových médiách, zúčastňujú sa na tvorbe príslušnej legislatívy na národnej i európskej úrovni. Výkonná riaditeľka PON – VSS PhDr. Jana Šípošová, CSc. je od roku 1999 členkou Rady vlády SR pre prevenciu kriminality a v rokoch 2002 – 2006 bola členkou výkonného výboru Victim Support Europe.

Naše združenie

- pomáha obetiam trestných činov, domáceho násilia, nešťastných udalostí.
- Poskytujeme bezplatnú a diskrétnu pomoc obetiam a ich blízkym a ľuďom, ktorí sa odôvodnene obávajú, že sa stanú obeťou trestného činu.
- Poskytujeme právne rady a psychologickú pomoc formou osobných konzultácií, ale aj telefonicky a písomne.
- Sprevádzame klientov na súdne pojednávanie a pri úradnom vybavovaní,
- Informujeme svedkov, ktorí majú obavy z účasti na súdnom pojednávaní.
- Usilujeme sa o zabezpečenie a naplnenie práv obetí násilia a trestnej činnosti a o zlepšenie ich právneho postavenia.
- Prostredníctvom programu „Bezpečné správanie“ informujeme verejnosť o možnostiach a prostriedkoch prevencie kriminality, najmä o zásadách správania zameralých na zníženie rizika stať sa obeťou.
- V našich publikáciách a v spolupráci s médiami informujeme verejnosť o problémoch obetí trestnej činnosti.
- Vo svojej činnosti dodržiavame zásady a štandardy Victim Support Europe (Európske fórum služieb obetiam).

Zriadili sme doposiaľ deväť poradní - v Bratislave, Trnave, Nitre, Trenčíne, Žiline, Banskej Bystrici, Poprade, Prešove a Košiciach, kde klienti nájdu profesionálnych poradcov z radov psychológov, právnikov a sociálnych pracovníkov. Okrem toho prevádzkujeme celoslovenskú telefonickú Linku pomoci 0850 111 321 a vydávame vlastný časopis.

Naše poradne úspešne plnia svoje poslanie v kompenzácií nerovnosti v postavení obetí a páchatelov trestných činov, keď bezplatne zabezpečujú relevantné informácie a právnu pomoc poškodeným trestnými činmi. Zároveň sú nápomocné pri minimalizácii druhotnej viktimizácie, t.j. ďalšieho zraňovania a traumatizácie obetí v trestnom konaní v dôsledku nevyhnutných procedúr a necitlivého zaobchádzania.

Bola by škoda, keby sme bez pomoci ponechali tých, ktorí naše služby budú potrebovať. Spolupráca so strategickými partnermi z podnikateľskej sféry by mohla významne prispieť k udržateľnosti a rozvoju našich služieb. Napokon, nikto o z nás nevie, kedy bude POMOC potrebovať.

Ing. Katarína Serinová,
spolupracovníčka PON – VSS

Pomoc ohrozeným osobám v systéme sociálnych služieb

Novela zákona č.171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v § 27a by mala priniesť významnú zmenu v riešení situácie osôb ohrozo-
ných násilím zo strany osoby blízkej a rozšíriť kompetenciu prí-
slušníkov Policajného zboru SR o oprávnenie vykázať násilnícku
osobu zo spoločného obydla. Zavedenie tzv. inštitútu vykázania
určite znamená účinný a v zahraničí overený prostriedok v boji
proti domácejmu násiliu, avšak samotné vykázanie na 48 hodín,
bez ďalších nadväzujúcich opatrení sociálneho charakteru, ne-
možno považovať za riešenie situácie ohrozenej osoby či celej
rodiny dotknutej násilníckym správaním osoby žijúcej s nimi
v spoločnom obydli.

Už pri tvorbe novely zákona sa nemalo zabúdať na skutočnosť,
že súčasne so zákazom vstupu násilníckej osoby je nevyhnutné
zriadenie právne a finančne zabezpečených služieb – špeciali-
zovaných pracovísk, ktoré budú poskytovať komplexnú pomoc
osobám ohrozeným domácim násilím a zároveň budú úzko
spolupracovať s políciou. Potrebu takýchto služieb potvrdzujú
viacročné skúsenosti pomáhajúcich organizácií v krajinách, kde
je problém domáceho násillia zákonne riešený inštitútom vyká-
zania.

Rakúsky model

Myšlienka vytvoriť systém komplexnej ochrany pred domá-
cim násilím ako z legislatívneho, tak z praktického hľadiska, sa
zrodila v Rakúsku kde súčasne s prijatím inštitútu vykázania
vznikla iniciatíva Federálneho ministerstva vnútra a Minister-
stva pre ženské otázky založiť tzv. intervenčné centrá. V porov-
naní s našim západným susedom máme zatiaľ veľa čo doháňať.

Rakúsky zákon na ochranu pred domácim násilím¹ účinný
od mája 1997 sa stal príkladom pre ostatné štáty EÚ. Tento zákon
upravuje tri základné inštitúty ochrany obetí domáceho násillia:

- okamžité policajné vykázanie násilníckej osoby z obydla
na dobu 10 dní²
- súdny príkaz vo forme predbežného opatrenia³
- služby obetiam – intervenčné centrá s proaktívnym prístu-
pom⁴.

V Rakúsku funguje deväť intervenčných centier, v každej spol-
kovej zemi jedno a sú plne financované štátom (50 % Federálne
ministerstvo vnútra a 50 % Ministerstvo zdravotníctva). Tieto
špecializované pracoviská poskytujú v prípadoch, kde polícia
rozhodla o vykázaní násilníckej osoby z domu alebo z bytu so-
ciálne služby zamerané na pomoc osobám ohrozeným domácim
násilím a súčasne plnia úlohu koordinátora medzi inštitúcia-
mi, ktoré s osobami ohrozenými domácim násilím prichádzajú
do kontaktu. Ich cieľom je zabrániť výskytu ďalšieho násillia, za-
istiť bezpečnosť ohrozeným osobám a zlepšiť kvalitu ich života.
Pre dosiahnutie tohto cieľa používajú nástroje ako spomenutý
proaktívny prístup k obetiam – **následne po tom, ako centrum
dostane od polície informáciu o vykázaní násilníckej oso-
by samo kontaktuje obeť**, ktorej poskytne krízovú intervenciu
a podporu. Vyhodnotí mieru hroziaceho nebezpečenstva, pri-

praví a aktualizuje bezpečnostný plán, poskytuje právnu pomoc
a poradenstvo, pomáha i v sociálnej a bytovej oblasti, monitoruje
vývin daného prípadu a samo obeť znova po troch mesiacoch
od vykázania násilníckej osoby kontaktuje, zisťuje aktuálnu si-
tuáciu a ponúka ďalšiu pomoc v prípade potreby. Okrem toho
intervenčné centrá pripravujú školenia a zvyšujú spoločenské
povedomie o problematike domáceho násillia.

Prax v Českej republike

Rakúske intervenčné centrá, označované v rámci EÚ ako „the
best praxis“ sa stali vzorom pre vybudovanie intervenčných cen-
tier i v Českej republike, kde začali tieto pracoviská fungovať
v každom kraji⁵ hneď po prijatí zákona č.135/2006 Zb., ktorý
nadobudol účinnosť 1. 1. 2007 a ktorý oprávňuje príslušníkov
polície vykázať násilnícku osobu zo spoločného obydla na dobu
10 dní.

Intervenčné centrá v Českej republike tvoria nezastupiteľ-
ný článok medzi policajným obmedzením osoby násilníckej
a emancipáciou osoby ohrozenej. Tá sa s podporou psychológov,
s pomocou sociálnych pracovníkov a s poskytnutím potrebných
právných rád postupne môže začať sama rozhodovať o svojom
ďalšom živote. Intervenčné centrá však nie sú náhradou poradní
či azylových domov alebo iných zložiek sociálnej pomoci po-
skytovanej mimovládnyimi organizáciami alebo orgánmi štátnej
správy či miestnej samosprávy. Personálne zabezpečujú činnosť
intervenčných centier preškolení pracovníci, ktorí majú pre túto
službu príslušné osvedčenie Ministerstva práce a sociálnych
vecí.

Cieľom a poslaním intervenčných centier je:

- poskytovať ohrozeným osobám akútnu psychosociálnu po-
moc, analýzu ich životnej situácie a návrhy pre jej riešenie a
- koordinovať interdisciplinárnu spoluprácu medzi ďalšími nad-
väznými službami.

Prvým krokom pomoci osobám ohrozeným domácim násilím
je zásah polície, ktorá zo zákona prostredníctvom inštitútu vyká-
zania dočasne separuje násilnícku osobu od osoby ohrozenej.

Druhým, bezprostredne nadväzujúcim krokom v komplex-
nom systéme ochrany ohrozenej osoby je pomoc intervenčného
centra spočívajúca v intervencii špeciálne vyškolených odbor-
níkov. Psychológovia, sociálni pracovníci, právnici poskytujú
ohrozenej osobe relevantné informácie potrebné k tomu, aby sa
mohla samostatne rozhodnúť o svojich ďalších krokoch. V sú-
lade s týmto cieľom prebieha spolupráca intervenčných centier
so sociálnymi odborníkmi, orgánmi sociálno-právnej ochrany detí,
azylovými domami, či účasť na organizácii potrebnej sociálnej,
zdravotnej a právnej pomoci a podľa potreby i asistencia pri ďal-
ších krokoch, ktoré chce ohrozená osoba urobiť.

V tretej fáze, po desiatich dňoch vykázania násilníckej osoby,
preberá iniciatívu v rozhodovaní o ďalšom živote osoba ohroze-
ná. Aj v tejto etape môže rátať s následnou pomocou, pri ktorej
intervenčné centrum rešpektuje jej zámer, ktorý môžu spočívať
v návrate k násilníckej osobe, alebo v rozhodnutí vzťah ukončiť.

⁵ V Českej republike je celkove 15 intervenčných centier; v Moravskosliezskom
kraji pôsobia dve intervenčné centrá, v Ostrave a v Českom Tešíne

¹ Bundesgesetz zum Schutz vor Gewalt in der Familie – GeSch)

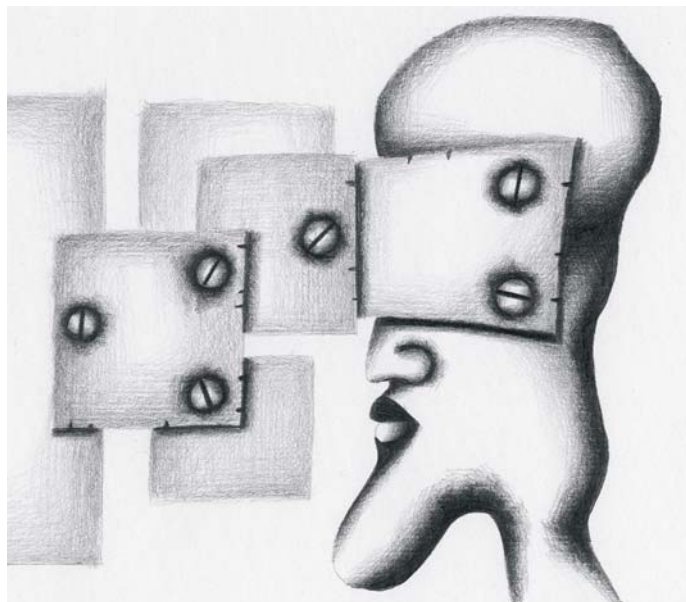
² Sicherheitspolizeigesetz – zákon o bezpečnostní policii – § 38a SPG

³ Exekutionsordnung – exekuční řád – § 382 EO

⁴ § 38a SPG – Sicherheitspolizeigesetz

Ohrozená osoba je však poučená, že násilie v danej chvíli väčšinou nekončí a môže sa naďalej stupňovať.

Novú koncepciu sociálnych služieb v Českej republike vrátane špecifickej pomoci osobám ohrozeným domácim násilím, ktorú poskytujú intervenčné centrá, vymedzuje Zákon č. 108/2006 Zb., o sociálnych službách, ktorý nadobudol účinnosť od 1.1.2007 súčasne so zákonom o ochrane pred domácim násilím.

Úlohy intervenčných centier

Pôsobnosť intervenčných centier, ktorú upravuje § 60a uvedeného zákona, spočíva:

- V poskytovaní bezprostrednej individuálnej psychologickú a sociálnej pomoci osobám ohrozeným domácim násilím a v sprostredkovaní následnej pomoci (sociálnej, lekárskej, psychologickú, právnej). K tejto pomoci náleží i spolupráca a vzájomná informovanosť medzi orgánmi sociálnoprávnej ochrany detí, obcami, políciou a mimovládnymi organizáciami a vyhodnocovanie tejto spolupráce.
 - Táto pomoc sa poskytuje na základe oznámenia Polície Českej republiky o vykázaní alebo o zákaze vstupu do spoločného obydľia; pomoc však poskytne intervenčné centrum i bez takéhoto oznámenia iba na žiadosť ohrozenej osoby.
 - Intervenčné centrum má povinnosť kontaktovať ohrozenú osobu do 48 hodín po oznámení polície (alebo ihneď, ako sa o ohrození osoby dozvie).
 - Pri prvom kontakte s ohrozenou osobou pracovníci intervenčného centra overia, či porozumela všetkým informáciám od polície a či jej bola zaistená dostatočná ochrana a bezpečie. K tejto pomoci náleží i poradenská činnosť.
 - Pracovníci intervenčných centier sú povinní zachovávať mlčanlivosť a o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedia, môžu informovať iba so súhlasom osôb, ktorých sa týkajú; pre účely trestného konania môžu i bez tohto súhlasu poskytovať informácie orgánom činným v trestnom konaní.
 - Intervenčné centrá musia pravidelne informovať príslušný krajský úrad o počte osôb ohrozených násilím, ktorým poskytli pomoc.
- Najúžšie spolupracujú intervenčné centrá s políciou, ktorá má

v súvislosti s vykázaním povinnosť informovať ohrozenú osobu o organizáciách poskytujúcich pomoc obetiam a o ich službách a súčasne musí do 24 hodín informovať príslušné intervenčné centrum o uvedenom vykázaní a o uskutočnených úkonoch.

V rámci pomoci poskytovanej ohrozeným osobám prichádzajú intervenčné centrá do kontaktu aj s ďalšími zložkami sociálnej siete, ďalej s manželskými, rodinnými, pedagogicko-psychologickými, psychologickými, gerontologickými alebo psychiatrickými poradňami, s azylovými domami, ústavmi sociálnej starostlivosti (napr. v prípadoch násilia na senioroch), s krízovými centrami, apod.

Prijatím novely zákona č.171/1993 Z. z. o Policajnom zbore by sa Slovenská republika zaradila medzi štáty EÚ, ktoré majú vo svojom právnom systéme zakotvenú ochranu osôb ohrozených domácim násilím prostredníctvom tzv. inštitútu vykázaní zo spoločného obydľia a zákazom vstupu do spoločného obydľia. Možnosť takéhoto zásahu vytvára bázu pre ďalšie opatrenia sociálnej povahy, bez ktorých komplexné riešenie prípadov domáceho násilia predtým, než by mohlo prísť k závažnému trestnému činu, nie je účinné.

Možnosti poradenskej siete PON -VSS

Preto je nevyhnutné, aby na oprávnenie polície vykázať násilnú osobu zo spoločného obydľia nadväzovala štátom garantovaná a zákonom zaistená činnosť intervenčných centier ako pracovísk poskytujúcich odbornú pomoc osobám ohrozeným domácim násilím a koordinujúcich spoluprácu medzi príslušnými službami v danom regióne.

Jestvujúce organizácie na Slovensku (napr. krízové strediská, poradne, charitatívne organizácie, núdzové ubytovne, apod.) nie sú v súčasnosti na takúto integrovanú pomoc adekvátne pripravené ani materiálne zabezpečené, tak aby v systéme sociálnych služieb osobám dotknutým domácim násilím mohli zaručovať akútnu psychosociálnu pomoc.

Optimálnym riešením tak z odborného, ako aj materiálneho, časového a organizačného hľadiska by bolo rozšírenie už jestvujúcich poradní Pomoci obetiam násilia – Victim Support Slovakia i o funkciu intervenčných centier.

Využitie potenciálu našich poradní, fungujúcich v každom kraji a poskytujúcich bezplatné sociálne, psychologické i právne poradenstvo a služby obetiam trestných činov, vrátane obetí domáceho násilia, by významne urýchlilo a zjednodušilo pomoc osobám ohrozeným domácim násilím a tak zabezpečilo inak problematickú efektívnosť nového inštitútu vykázaní.

PhDr. Geraldina Palovčíková, CSc.

Pomoc obetiam násilia – Victim Support Slovakia

Contents: Intervention centres, which try to solve situation of people at risks in Austria and the Czech Republic, should be established also in Slovakia. Neither the amended Act on Police Force SR nor the new Social Act solves this issue in a similar way. Objective and mission of the intervention centres is to provide to people at risk acute psychological and social support, analysis of their life situation and proposals for their solution. They should also coordinate the interdisciplinary cooperation among other related services. An optimum solution, from the professional as well as material, time and organisational points of view, would be widening of the existing advisory services of the Victim Support Slovakia by function of the intervention centres.

Prieskum obetí kriminality na Slovensku

Tento prieskum uskutočnil Odbor kriminológie a prevencie kriminality Ministerstva spravodlivosti SR v spolupráci s Ústavom pre výskum verejnej mienky Štatistického úradu SR a Centrom vedy Bratislavskej vysokej školy práva.

Cieľom prieskumu bolo predovšetkým zmapovať vplyv niektorých trestných činov na ich obeť a priniesť vstupné informácie o skrytej trestnej činnosti. Nastoloval otázky týkajúce sa krádeží motorových vozidiel, vlámania sa do motorových vozidiel, krádeží bicyklov, vlámania sa do bytov, domov, chát alebo iných rekreačných objektov, ako aj otázky o trestných činoch podvodu a lúpeže. Ďalšie otázky zisťovali výskyt týrania, lúpežných, fyzických a sexuálnych napadnutí, ako aj reakcií obetí na napadnutie a odozvu týchto reakcií u útočníka a ďalšie otázky.

Prieskum sa uskutočnil v septembri 2007 technikou štandardizovaného rozhovoru prostredníctvom dotazníka. Zameriaval sa na osoby 15 ročné a staršie, výberová vzorka bola naplánovaná na 2 000 rozhovorov.

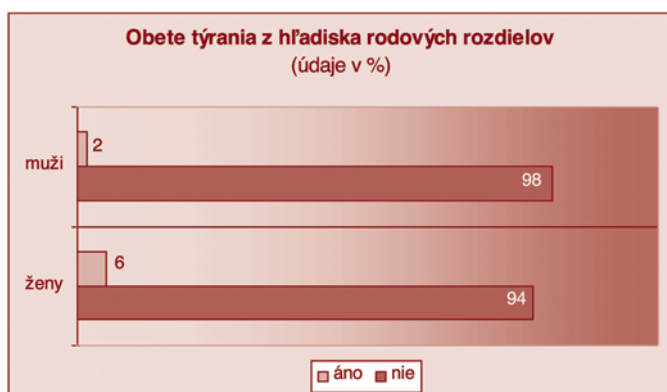
Zo správy o prieskume uverejňujeme v tomto čísle časť o týraní.

Týranie

Rozšírenosť týrania na Slovensku

Dôležitou oblasťou skrytej násilnej kriminality, ktorá sa odohráva za dverami bytov, a preto sa stáva pre vonkajší svet takmer neviditeľnou, je **týranie**.

Keďže sa k týraniu svojej osoby priznala len relatívne malá skupina respondentov (n=80), nebolo možné vykonať korektnú matematicko-štatistickú analýzu odpovedí z hľadiska sledovaných sociodemografických znakov oslovených. Výnimkou je konštatovanie, ako ukazuje tabuľka, že takmer trojnásobne vyššie zastúpenie medzi týranými majú ženy.

Pomoc obetiam týrania a ich reakcie na prípadnú pomoc

U respondentov, ktorí uviedli, že boli vystavení týraniu výskum zisťoval, či boli o tejto skutočnosti informovaní známami alebo susedmi a do akej miery boli aktívni pri pomoci obeť týrania. Respondenti si mohli vybrať jednu z piatich možností odpovedí alebo doplniť vlastnú odpoveď. Najväčšia časť oslovených, **viac ako štvrtina** si myslí, že **o tom nevedel nikto a presne štvrtina**

uviedla, že **o tom niekto z okolia vedel a snažil sa o tom s obeťou hovoriť**. Viac ako pätina vyjadrila pocit, že **napriek tomu, že o tom niekto z okolia vedel, nikdy na túto tému nezačal rozhovor ani do toho nezasahoval**. Súhrnne možno konštatovať, že **siedmim z desiatich takto postihnutých nikto z okolia nepomohol, či už z dôvodu nevedomosti alebo nezáujmu a len u jednej z dvanástich obetí sa snažil poskytnúť pomoc alebo zavolať políciu**. Všetky odpovede prináša nasledujúca tabuľka.

Vedel niekto z Vašich známych alebo susedov, v akej ste situácii a poskytol Vám pomoc? Snažil sa s Vami o tom hovoriť, prípadne Vám ponúkol radu alebo pomoc? (údaje v %)	
myslím si, že o tom nevedel nikto	26
niekto z okolia o tom vedel a snažil sa o tom so mnou hovoriť	25
mám pocit, že o tom niekto z okolia vedel, ale nikdy na tú tému nezačal rozhovor, ani do toho nezasahoval	22
viem určite, že o tom niekto z okolia vedel, ale nikdy na tú tému nezačal rozhovor, ani do toho nezasahoval	19
niekto z okolia o tom vedel a snažil sa mi poskytnúť radu alebo pomoc, prípadne sám zavolať políciu a pod.	8
iná odpoveď	0

Obete týrania sa často pod vplyvom traumatizujúcich skúseností uzatvárajú do seba a obmedzujú alebo odmietajú komunikovať so svojím okolím. Potom aj pomocná ruka okolia nie je vždy zo strany obetí prijatá. Reakcie obetí týrania, s ktorými sa známami alebo susedmi chceli na tému týrania rozprávať, resp. poskytnúť radu, pomoc alebo kontaktovali políciu, bola obsahom ďalšej časti prieskumu. **Takmer štvrtina oslovených uviedla, že pomoc prijali a situácia sa rieši a necelá pätina zo strachu pred človekom, ktorý týra, pomoc odmietla**. Súhrnne takmer tretina opýtaných pomoc svojho okolia odmietla.

Uvedte, prosím, ako ste na tento krok zo strany ľudí z Vášho okolia reagovali Vy? (údaje v %)	
prijal/a som pomoc a situácia sa rieši	23
reagoval/a som odmietavo, lebo som mal/a strach, že sa to dozvie človek, ktorý ma týral	19
hovoril/a som o tom, ale nikdy nedošlo k tomu, že by mi dotyčná osoba z mojej situácie pomohla	16
prijal/a som pomoc a situácia sa vyriešila	15
prijal/a som pomoc, ale situácia sa nevyriešila	15
reagoval/a som odmietavo, nechcel/a som, aby sa do toho niekto staral	12
navonok som sa tváril/a, že neviem o čom hovorí, ale dúfal/a som, že mi z tejto situácie pomôže	0

Spôsoby vyrovnávania sa obetí s týraním

Zistiť mieru aktivity obetí týrania dostať sa z tejto situácie vlastnými silami, ich očakávania pomoci od okolia, ako aj úplnú rezignáciu na riešenie neutešenej situácie bolo cieľom ďalšej

časti prieskumu skrytej kriminality. **Viac ako štvrtine respondentov sa podarilo z tejto situácie dostať vlastnými silami a o niečo viac ako pätine sa napriek vlastnej snahe nepodarilo dostať z tejto situácie. Približne každý šiesty týraný rezignoval na možnosť vyriešiť situáciu. Všetky odpovede prináša nasledujúca tabuľka.**

Uveďte, prosím, či ste sa snažili z tejto situácie dostať svojimi vlastnými silami, alebo ste skôr rezignovali a spoľahli ste sa na pomoc okolia? (údaje v %)	
snažil/a som sa dostať z toho vlastnými silami a podarilo sa mi to	28
snažil/a som sa dostať z toho vlastnými silami, ale nepodarilo sa mi to	21
nesnažil/a som sa z toho dostať, rezignoval/a som	16
zdôveril/ som sa niekomu a očakával/ som, že mi pomôže, ale nestalo sa tak	11
najprv som sa snažil/a dostať z toho vlastnými silami, ale nakoniec mi pomohol niekto iný	10
zdôveril/ som sa niekomu, kto mi pomohol	8
dúfal/a som, že si to všimne niekto z okolia a ohlási to alebo mi inak pomôže	6

Následky týrania sa u obetí prejavujú v rôznych podobách fyzických, ako aj psychických obtiaží. Prieskum preto zisťoval, aká forma ťažkostí sa u nich prejavuje najčastejšie. **Viac ako tri pätiny respondentov – obetí týrania – uviedlo, že v súvislosti s týraním u nich prevláda podráždenosť a nervozita, ako aj pocit strachu z opakovania situácie. Tretina respondentov trpí poruchami spánku. Všetky odpovede prináša graf.**

Názory obetí týrania na možnosť ovplyvniť osobnú bezpečnosť

Keďže týranie má najčastejšie podobu domáceho násillia, obeť strácajú istotu osobnej bezpečnosti práve na miestach, kde sa väčšina ľudí cíti najmenej ohrozená. Ich názory na možnosť ovplyvniť svoju osobnú bezpečnosť zisťoval prieskum v ďalšej časti. Respondenti vyjadrovali názor na možnosť ovplyvniť svoju osobnú bezpečnosť v súčasnosti, ako aj v období pred tým, ako sa stali obeťami násillia. Najväčšia časť oslovených – **viac ako polovica** – si v súčasnosti myslí, že **skôr nemôže ako môže ovplyvniť svoju osobnú bezpečnosť a necelá pätina deklarova-**

la, že ju **vôbec nemôžu ovplyvniť**. Následná otázka zisťovala názor na osobnú bezpečnosť oslovených pred obdobím, keď sa stali obeťou týrania. Respondenti sa mali vrátiť do minulosti a spomenúť si, ako vnímali možnosť ovplyvniť osobnú bezpečnosť v predchádzajúcom období. Najväčšia časť respondentov, **viac ako tretina** – si vtedy myslela, že **skôr môže ako nemôže ovplyvniť svoju osobnú bezpečnosť a približne sedmina bola presvedčená, že ju môže úplne ovplyvniť**. Po tom, čo sa stali obeťou násillia, sa ich názor na možnosť ovplyvniť svoju osobnú bezpečnosť významne zmenil. Najmanifestnejšie sa táto zmena prejavila v odpovedi **skôr nemôžem ako môžem ovplyvniť svoju osobnú bezpečnosť, keď došlo po skúsenosti s ich týraním k nárastu frekvencie odpovedí o 33 percentuálnych bodov.**

Dôvera obetí týrania k svojmu okoliu

Skúsenosť týrania vedie k prehodnoteniu životných istôt obetí, kde jednou z nich je aj dôvera k bezprostrednému okoliu. Podľa výsledkov prieskumu **takmer polovica oslovených** uviedla, že **menej dôveruje okoliu a štvrtina obetí týrania deklarovala, že sa jej dôvera k okoliu nezmenila, keď mu naďalej nedôveruje.**

Sebadôvera obetí týrania

Negatívne skúsenosti obetí týrania môžu viesť aj k novému pohľadu na seba samého. Zistiť, ako sa odzrkadľuje týranie na sebadôvere obetí, bolo cieľom ďalšej časti prieskumu. Takmer **dve pätiny takto postihnutých** uviedli, že **menej dôverujú sebe samému a podľa pätiny sa udial opak – začali si viac dôverovať. Štvrtina respondentov uviedla, že sa jej sebadôvera nezmenila – naďalej si veria.**

Využívanie telefonickkej linky pomoci obetiam kriminality

Linky pomoci obetiam kriminality poskytujú najmä právne poradenstvo a psychologickú pomoc. Usilujú sa o zabezpečenie a naplnenie práv obetí násillia a trestnej činnosti a informujú verejnosť o možnostiach a prostriedkoch prevencie kriminality. Náš prieskum o výskyte skrytej kriminality na Slovensku zisťoval tendenciu respondentov využiť linku pomoci obetiam

Deväť z desiatich oslovených sa v sledovanom období na linku pomoci obetiam kriminality neobrátilo a ani o tom nerozmýšľalo. Rozmýšľalo o tom 5 % respondentov. Chceli sa obrátiť, ale nevedeli kde 2 % a skutočne sa na linku pomoci obrátilo taktiež 2 %, čo predstavuje 45 opýtaných.

Robert Chalka, Jaroslav Holomek,
Daniela Košecká, Michaela Klaciková

(V budúcom čísle nášho časopisu prinesieme zo správy Výskum obeti kriminality na Slovensku časť o lúpežnom a fyzickom napadnutí a sexuálnom násillí.)

Contents: Experts in the area of criminology and statistics implemented a survey on crime in Slovakia with the aim to map effects of some crimes upon their victims and to gather input data on hidden crime. In the part „Abuse“, which is being published in this issue, the author deals with existence of abuse and its range in SR, support to victims and their reaction to eventual support, the ways how the victims get over the abuse, as well as attitudes of victims towards possibilities to influence their own safety.

Štatistika obetí trestných činov z pohľadu činnosti Pomoci obetiam násilia – Victim Support Slovakia

Obraz a charakter kriminality na Slovensku je viac menej podobný obrazu a charakteru kriminality v EÚ. Kriminalistické štatistiky naznačujú, že nárast kriminality, evidentný do polovice deväťdesiatych rokov minulého storočia, stráca svoj potenciál čo do kvantity, avšak v charaktere trestnej činnosti a skladbe jej páchatelov dochádza k istým zmenám (na páchaní trestných činov sa postupne zvyšuje podiel maloletých, mladistvých, nezamestnaných a migrujúcich osôb a príslušníkov etnických menšín).

Podľa Správy o bezpečnostnej situácii v Slovenskej republike za rok 2007 sa u nás v hodnotenom období bezpečnostná situácia výraznejšie nezmenila a počet zistených trestných činov (110 802) bol v porovnaní s rokom 2006 (115 152) nižší u všetkých druhov kriminality – násilnej, majetkovej aj ekonomickej. Klesol aj počet dopravných nehôd, avšak počet dopravných nehôd s následkom na zdraví sa znížiť stále nedarí. Viac ako polovičný podiel na celkovej kriminalite tvorili majetkové trestné činy (60 045 zistených trestných činov), ktorých bolo v porovnaní s uplynulým rokom o 3 032 menej.

Pri bližšom pohľade na vybrané ukazovatele kriminality¹ možno konštatovať, že násilných trestných činov bolo v roku 2007 zistených o 1 276 menej ako v predchádzajúcom roku. Klesol aj počet lúpeží, lúpežných prepadnutí osôb, objektov i finančných inštitúcií. Ekonomických trestných činov bolo v roku 2007 zistených (17 895), čo znamená zníženie oproti roku 2006 (19 168) o 1273 trestných činov.

Klesajúci trend však nejaví mravnostná kriminalita a hoci zistených mravnostných trestných činov (805) bolo v roku 2007 iba o sedem viac, než v roku 2006, o znižovanie tohto druhu trestnej činnosti treba naďalej maximálne usilovať. Zvláštnu pozornosť si vyžaduje skutočnosť, že poškodenými sú najmä ženy - 587 prípadov, deti do 6 rokov - 26 prípadov, deti do 15 rokov - 378 prípadov a mladiství - 65 prípadov.

Podľa údajov Policajného zboru SR sa výrazne nezmenila ani situácia v oblasti drogovej kriminality a organizovanej kriminality.

Pri posudzovaní týchto štatistík a prípadnom vyvodzovaní

priaznivých záverov je nevyhnutná značná opatrnosť. Pohľad na prípady, ktoré sa dostali až do evidencie orgánov činných v trestnom konaní je totiž limitovaný rozsahom štatistických údajov, ktoré jednotlivé orgány činné v trestnom konaní sledujú. Preto napriek konštatovanému úbytku zistených trestných činov a dopravných nehôd možno na základe ďalších údajov usudzovať, že reálna situácia, týkajúca sa obetí trestných činov, je v súčasnosti skôr horšia, než lepšia. Žiaľ, práve v tomto ohľade sa približujeme európskemu štandardu najviac.

Porovnajme v tejto súvislosti vývojové trendy údajov, týkajúcich sa klientov poradní Pomoci obetiam násilia – Victim Support Slovakia, za posledné roky.

Počet klientov a konzultácií v rokoch 1997 – 2007

Z uvedenej tabuľky je zrejmé, že počet klientov, ktorí vyhľadali služby pre obeť trestnej činnosti od roku 2002, keď sa postupne otvorili poradne PON – VSS vo všetkých krajských mestách a v Poprade, do roku 2006 postupne narastal. V dôsledku nesystémového a nesystematického finančného zabezpečenia poradní PON – VSS však v nasledujúcom období dochádza k personálnym stratám a tým i k výraznému oslabeniu poradní. Poradňa v Žiline musela svoju činnosť dočasne prerušiť, existenčné problémy zasiahli aj poradňu Prešov a Linka pomoci namiesto nepretržitej služby funguje iba 4 hodiny denne. Vysoký počet telefonátov na Linku pomoci z regiónov od Levíc cez Krtíš, Lučenec, Rimavskú Sobotu a Rožňavu a z Oravy však signalizuje akútnu potrebu vyplnenia medzery v službách obetiam násilia i v týchto oblastiach.

Kategórie klientov poradní PON – VSS podľa povahy prípadu.

V zložení klientely poradní PON – VSS podľa povahy prípadu zásadné zmeny nebadateľ; skladba klientely v rokoch 2002 až 2007 ukazuje, že dlhodobo najpočetnejšou kategóriou je domáce násilie. Zatiaľ čo v roku 2002 tvoril podiel prípadov domáceho násilia 30%, v roku 2007 to bolo už 59% klientely. Na základe toho však nemožno usudzovať, že to znamená dramatické zvýšenie výskytu domáceho násilia ako sa to obvykle interpretuje vo verejnosti.

¹ Údaje zistené útvarmi Policajného zboru, Zborom väzenskej a justičnej stráže SR, colnými orgánmi, Vojenskou políciou a Železničnou políciou

Tabuľka č. 1.

Počet klientov a konzultácií v rokoch 1997 – 2007.

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	SPOLU
Počet klientov	6	42	114	399	220	346	659	1094	1107	1066	831	5 884
Počet konzultácií a iných služieb	6	70	210	599	361	609	1240	1921	2180	2271	1494	10 961
Počet volaní na Linku pomoci						345	1591	1059	890	912	771	5 568
SPOLU konzultácie	6	70	210	599	361	954	2831	2980	3070	3183	2265	16 529

Tabuľka č. 2.

**Podiel prípadov domáceho násilia v klientele
PON – VSS rokoch 2002 – 2007.**

Rok	Podiel prípadov domáceho násilia v %
2002	30
2003	47,7
2004	67,5
2005	64
2006	57,3
2007	59

Vzostup tejto kategórie registrujeme od roku 2002 – 2003, keď vstúpila do platnosti nová prierezová legislatíva o domácom násilí. Napriek pozitívnym zmenám v slovenskej legislatíve, ktoré spolu so zlepšením vymožiteľnosti práva v tejto oblasti, zvýšením informovanosti verejnosti a zlepšením prístupu k službám pre obeť viedli ku zvýšeniu počtu obetí domáceho násilia, ktoré hľadajú pomoc a východisko zo svojej situácie, stále ide o vysolatenú formu násilia, ktorej odhalenie a preukázanie je stále problematické.

Tabuľka č. 3.

**Kategórie v klientele PON – VSS podľa povahy prípadu
(bez domáceho násilia) v rokoch 2005 – 2007**

Kategória (%)	2005	2006	2007
Násilie a konflikty v susedstve	11	7	10
Násilie a konflikty na pracovisku	5	2	3
Inštitucionálne násilie, problémy s úradmi	13	9	13
Iné násilné trestné činy	12	21	17
Sexuálne motivované trčiny a zneužívanie	8	6	4
Krádeže(vreckové, autá, veci z auta...)	5	2	5
Bytové krádeže, krádeže vlámaním	1	1	1
Podvody	8	12	14
Dopravné nehody	7	15	12
Nešťastné udalosti, živelné pohromy	1	1	1
Psychické poruchy	8	5	6
Prevenčia	5	3	5
ďalšie	16	16	9

Dlhodobý je v klientele PON – VSS vysoký podiel žien, ktoré stabilne tvoria okolo 75% - na porovnanie - kriminalistické štatistiky uvádzajú za rok 2007 16 486 obetí trestného činu, z toho 7490 žien – 45,43% a 8996 mužov – 54,57% (muži sa stávajú obeťami trestných činov častejšie než ženy).

Nemení sa ani zloženie klientely podľa veku, najväčšou skupinou sú ľudia v produktívnom veku, najmenšou skupinou sú deti a mladí ľudia do 20 rokov, ktorí pravdepodobne vyhľadávajú iné (špeciálne) služby pre deti a mládež, resp. v našej štatistike sa nepremietnu spoľahlivo preto, lebo o pomoc sa obracajú ich rodičia a zákonní zástupcovia, ktorí sú vedení ako „klienti“. Obraz normálneho rozloženia mierne narušuje skupina seniorov (okolo 12%), ktorí sa často stávajú obeťami domáceho násilia. Najmladší klient PON – VSS mal 1 mesiac, najstarší bol 80 ročný (v roku 2006)

Klienti PON – VSS podľa veku v roku 2007

Štatistické údaje Policajného zboru SR, PON – VSS, ďalších mimovládnych organizácií i výsledky výskumov potvrdzujú, že kriminalita sa koncentruje vo väčších mestských a priemyslových aglomeráciách s vyšším počtom anonymných a migrujúcich osôb; mestské obyvateľstvo je ohrozované najmä uličnou kriminalitou, krádežami áut a vecí z áut, lúpežami a lúpežnými prepapnutiami. Narastá trestná činnosť súvisiaca s drogovými či inými závislosťami, zvyšuje sa počet trestných činov motivovaných rasovou, národnostnou alebo inou obdobnou neznášanlivosťou. Do rasovo motivovanej a drogovej kriminality sa zapája stále vyšší podiel maloletých a mladistvých. Stúpa počet mravnostných trestných činov a čo je zvlášť nebezpečné, stále väčší počet trestných činov ostáva neohlásený a preto neoblasnený a nepotrestaný. Uvedené údaje poukazujú na zvyšujúci sa počet obetí násilia, ktoré naliehavo potrebujú krízovú intervenciu, či právne, sociálne a psychologické poradenstvo a ďalšie služby a na narastajúcu potrebu preventívnych aktivít štátu i mimovládnych organizácií.

Zástoj a poslanie celoslovenskej sieť poradní PON – VSS, ktorá poskytuje už viac ako 10 rokov štandardné i nadštandardné odborné služby pre obeť násilia, obeť a svedkov trestných činov, dopravných nehôd a nešťastí, je v oblasti prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti jednoznačné.

PhDr. Geraldina Palovčíková, CSc.

Pomoc obetiam násilia – Victim Support Slovakia

Contents: From the statistics resulting from reports of PON in Slovakia, it is evident that the number of clients who sought services for victims of crime gradually increased since 2002. In a long term, the most numerous category is domestic violence. In Slovakia, the number of immoral crimes has been increasing and more and more crimes are not announced and therefore not solved and punished. The data mention the increasing number of victims of crime who urgently need crisis intervention as well as legal, social and psychological counselling and other services. The mission of the nationwide network of PON – VSS assistance centres, which have been providing for more than 10 years standard and above the standard professional services for victims of violence, victims and witnesses of crimes, car accidents, is in the area of prevention of crime and other anti-social activities quite clear.

O spoločenskej zodpovednosti firiem

Slovné spojenie Corporate social responsibility alebo spoločenská zodpovednosť firiem sa už dnes často spomína v mnohých väčších i menších firmách. Laická verejnosť sa však pýta, čo tento pojem vlastne znamená. Oficiálne možno povedať, že je to trvalý záväzok firiem správať sa eticky a podieľať sa na ekonomickom raste. Zároveň sa chcú zasadzovať o zlepšovanie kvality zamestnancov, ich rodín ako aj miestnej komunity a spoločnosti ako celku. V bežnej reči možno povedať, že je to uvedomenie si firmy jej možnosti a teda aj povinnosť správať sa zodpovedne nielen voči svojim zamestnancom a ale i širšiemu okoliu.

Natieranie dverí zvládli bez problémov.

Deň dobrovoľníctva

Spoločnosť Deloitte si ako úspešný obchodný subjekt uvedomuje vlastnú zodpovednosť a morálnu povinnosť voči širšiemu spoločenstvu a snaží sa prispievať k jeho ďalšiemu rozvoju. Túto činnosť realizuje prostredníctvom sponzoringových a darcovských aktivít, pričom uplatňuje konzistentnú stratégiu s jasným cieľom a záujmom pôsobiť tak, aby aktivity nadväzovali na víziu a hodnoty našej spoločnosti. Jednou z aktivít pomoci jednotlivým subjektom je aj tzv. Impact Day, ktorý firma realizovala už štvrtý rok. Impact day to nie je iba sponzoring alebo len finančná pomoc. Deň dobrovoľníctva umožňuje zapojiť priamo zamestnancov urobiť niečo dobročinné a zmysluplné. Namiesto svojich pracovných povinností v rámci svojho pracovného dňa môžu pomáhať tým, ktorí to potrebujú. Deloitte im tento deň zaplatí, ako by boli štandardne v práci. Zamestnanci v minulosti pomáhali deťom z detského domova, či mohli darovať krv. Tento rok mali možnosť vybrať si subjekty zo svojho okolia, ktoré by uvítali či už fyzickú alebo duševnú pomoc. Z rôznych návrhov sa nakoniec vybrali štyri rôzne projekty, v ktorých prihlásení dobrovoľníci ukázali svoju ochotu a nadšenie pomôcť.

Bezpečnejšie ihrisko

Začiatkom októbra tohto roku sa 31 zamestnancov rozdelilo do štyroch skupín, nastúpili na svoje stanovištia a pustili sa do práce. Deti z materskej školy na Karadžičovej ulici v Bratislave sa určite potešili, že sa budú môcť konečne hrať vonku na ihrisku bez

toho, aby si ublížili. Ihrisko bolo totiž zanedbané, plné nebezpečných odpadkov, ktoré tam zanechali rôzne skupiny ľudí tráviace tam po večeroch svoj čas pitím alkoholu. Ihrisko sa škôlke podarilo oplotiť, avšak v stave, v ktorom sa nachádzalo, nebolo ideálne na hranie pre malých škôlkárov. Spoločnosť Deloitte zabezpečila hrable, vrecia, rôzne náradie, farby a mohlo sa začať. Vypratanie dvora, zber lístia a konárov, vyzbieranie skla, natieranie preliezačiek a posypanie drevenými štiepkami, ktoré zabráňujú poraneniu, alebo úrazu v prípade pádu z preliezačiek - to boli 8. októbra tohto roku pracovné úlohy jednej zo skupiniek dobrovoľníkov.

Profesionáli radili

Neostalo však iba pri manuálnej práci, podarilo sa nám využiť a „predať“ aj naše vedomosti v prospech dobročinnnej veci. Občianske združenie Pomoc obetiam násilia mala možnosť zdarma získať informácie od profesionálov ako zlepšiť a zefektívniť svoju činnosť, procesy financovania a celkové fungovanie združenia. V priestoroch spoločnosti Deloitte sa totiž stretli zástupcovia oboch strán, kde spolu celý deň diskutovali a hľadali riešenia problémov, s ktorými sa združenie každodenne stretáva. „Myslím, že to bol deň, ktorý naozaj niečo priniesol. Tejto aktivite sa budeme musieť venovať ďalej, čo však nie je problém v porovnaní s tým, s čím musia zápasíť dobrovoľníci tohto združenia,“ zhodnotila deň Viktória Štipáková, jedna z poradcov.

Medzi dôchodcami

Pomocnú ruku podávali nielen kolegovia z Bratislavy, ale i z košickej pobočky. Zišli sa v externých priestoroch domova dôchodcov v Košiciach. Ich úlohou bolo vybudovať petangovú dráhu pre seniorov. Za niekoľko hodín bola dráha pripravená na prvé partie. „Nápad to bol výborný, dôchodcovia boli priam nadšení, že sme ich prišli pozrieť a pomôcť im. Boli radi, že vidia niekoho nového, s kým sa môžu porozprávať,“ hodnotia akciu kolegovia z košickej pobočky.

Nové dvere pre nevidomé deti

Štvrtá skupina sa vybrala do priestorov Špeciálnej školy pre slabozraké a nevidomé deti v Karlovej Vsi v Bratislave. Mali „zútulniť“ interiér, ktorý nie je práve najestetickejší. Novú tvár mali dostať aj staré obité dvere v triedach. Spokojná bola aj pani riaditeľka Bučová: „Myslím, že akcia splnila svoj cieľ – skrášlenie priestorov internátu, v ktorých žijú naše zrakovo postihnuté deti. Spolu s kolegami zo spoločnosti Deloitte sme stihli natrieť 21 interiérových dverí. U detí i kolegov vyvolali pestré farby na dverách veľký pozitívny ohlas. V mene nás všetkých sa chcem veľmi pekne poďakovať pracovníkom firmy Deloitte že nám pomohli.“

Týmto rokom sa náš zámer určite nekončí. Naopak, chceme i naďalej podporovať zmysluplné projekty v ešte širších a intenzívnejších rozmeroch.

Diana Karaffová,

Senior koordinátor marketingu Deloitte

Foto: archív autorky

Práva poškodených v praxi

Obete trestných činov, majú v súčasnosti niekoľko významných práv, ktoré, ak sa aplikujú dôsledne, v konečnom dôsledku im uľahčujú vyrovnanie sa s trestným činom a jeho následkami.

V teoretickej rovine sú práva poškodených na relatívne dobrej úrovni. V praxi sa však neuplatňujú v celej šírke. Najčastejšou príčinou tohto stavu je prístup polície, ako prvotného orgánu štátu, s ktorým prichádzajú poškodení do styku. Vážnou príčinou je aj veľmi nedostatočné právne vedomie v spoločnosti. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že neznalosť práva neospravedlňuje. Trestný proces je proces relatívne striktný, s krátkymi lehotami a z pohľadu poškodeného veľmi oklieštenými procesnými možnosťami po zmeškaní lehôt.

Hlavným z procesných práv poškodeného je právo vyjadrovať sa k dôkazom vykonaným v trestnom konaní, ako aj predkladať vlastné dôkazy a návrhy dôkazov na preukázanie trestného činu. Toto právo si netreba mýliť s povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní (polícia, prokuratúra) vyšetriť trestný čin. Zároveň má poškodený právo nahliadnuť do spisu, a to vždy minimálne pred ukončením vyšetrovania, o čom je povinný policajt poškodeného upovedomiť. Poškodený má právo prečítať si svoju výpoveď, má právo odmietnuť podpísať ju. Má právo na kópiu výpovede. Má právo žiadať aby policajt urobil úradný záznam zo zákroku. Má právo podať trestné oznámenie a policajt je povinný ho prijať. Má právo byť informovaný o výsledku prešetrenia jeho podania. Poškodený má právo, aby mu súd priznal náhradu škody priamo v trestnom konaní a aby zaviazal páchateľa – odsúdeného na úhradu tejto škody. O tomto práve ale mnoho poškodených nevie, polícia ho skôr tají ako propaguje.

Riadne a včasné uplatnenie práva na náhradu škody spočíva predovšetkým v nevzdaní sa tohto práva počas vyšetrovania. V riadnom vyčíslení škody a jej preukázaní originálnymi dokladmi, je potrebné si tieto ponechať a polícii predložiť, najlepšie písomne presné vyčíslenie škody spolu so zoznamom predložených dokladov a oznámením, že originály budú predložené na súdnom pojednávaní. Zároveň **je potrebné dať si potvrdiť prevzatie takéhoto podania.** Inak súd v 90 % prípadov odmietne priznať náhradu škody v trestnom konaní a odkáže poškodeného na civilné konanie. V takom prípade je poškodený povinný páchateľa žalovať, opätovne je konfrontovaný so svojimi nepríjemnými spomienkami a je povinný, podľa povahy škody, znášať súdne poplatky a dôkazné bremeno. Nie je výnimkou, že páchateľ je odsúdený za trestný čin, pri ktorom vznikla škoda poškodenému, ale tento neunesie dôkazné bremeno v civilnom konaní a súd mu primeranú náhradu neprizná.

Nutnosť poznať svoje práva

Tomuto nepriaznivému výsledku je možné sa vyhnúť len poznaním svojich práv a ich dôsledným uplatňovaním predovšetkým na polícii. Nemálo klientov našej poradne prichádza s tým, že policajt im povedal, že niečo netreba, že skutočnosť nie je podstatná, alebo im priamo odmietol ich práva a svoje povinnosti, čo je samozrejme konanie v rozpore so zákonom. **Jediná ochrana poškodeného pred takýmto správaním je jednoznačné a nekompromisné vyžadovanie svojich práv.**

Práve kvôli takýmto situáciám vznikla PON, aby pomohla po-

škodeným presadiť ich práva a informovať ich o nich. Najčastejším problémom pri práci v PON s poškodenými je čas, keď prichádzajú do poradne. Často prichádzajú neskoro, po zmeškaní lehôt, ktoré im trestný poriadok priznáva. Niekedy sa stáva, že sa poškodený vzdal svojich práv z dôvodu nesprávneho a zavádzajúceho informovania zo strany polície. Často sa však stáva, že polícia poskytne dostatok informácií, ale tieto sú pre svoju komplikovanosť, nevhodnosť formy, krátkosť času, ako aj stres a zmätenosť poškodeného, zle alebo nesprávne pochopené. Všetky situácie je možné zanalyzovať, väčšina sa dá riešiť, ale vyskytujú sa aj také, ktoré riešiť nemožno.

Mnohé z obetí trestných činov alebo dopravných nehôd a katastrof sú situáciou tak vážne vykoľajené, že ich situáciu dokáže vyriešiť jedine dlhodobá psychologická terapia, ktorú samozrejme PON poskytuje. **Psychická stránka obetí trestných činov je jednoznačne oblasť, v ktorej naša legislatíva ťahá za kratší koniec.** Aj pri rešpektovaní zásad trestného konania a zákaze súkromných žalôb, či vytesnení prvku osobnej pomsty voči páchateľovi, som presvedčený, že **reflektovanie psychického prežívania trestného činu, možnosť tento svoj postoj prezentovať v trestnom konaní a povinnosť prihliadať na tento stav, by priniesol obetiam zadosťučinenie. V súčasnom trestnom konaní totiž jednoznačne chýba.** Nahradzujú ho potom predstavou o čo najvyššom treste za akýkoľvek trestný čin.

Z praxe poradne PON možno jednoznačne konštatovať, že v Bratislave existuje veľké množstvo ľudí, ktorí boli postihnutí trestným činom či už priamo alebo nepriamo. Mnohí z nich aj aktívne hľadajú pomoc, ale tá je limitovaná finančnými prostriedkami **jednak poškodených, jednak poskytovateľov bezplatných služieb,** akým je aj PON. Mnohí z poškodených neuplatňujú svoje práva len z toho dôvodu, že nie sú schopní zaplatiť profesionálnu právnu pomoc, resp. nie sú ochotní znášať ďalšie náklady spojené s trestným činom.

V bratislavskej poradni PON

poskytneme viac ako šesťsto ročne. To všetko so štyrmi až piatimi externými spolupracovníkmi. Aj napriek tomu, že niekedy má človek pocit, že sa jedná o syzifovskú úlohu, všetci ktorí v PON pracujú, považujú túto prácu za zmysluplnú činnosť, ktorá je potrebná, oceňovaná a užitočná. V PON sa nepracuje pre peniaze, ale z dôvodu potreby pomáhať iným. Každý prípad, ktorý sa nám podarí vyriešiť, každý človek, ktorému sme pomohli zmierniť či zmenšiť jeho trápenie, či pomôcť pri riešení jeho problému, je dôvodom na ďalšie fungovanie poradne.

Mgr. Peter Serina,

advokát, externý spolupracovník Poradne PON v Bratislave

Contents : The author – a lawyer, colleague of PON Bratislava, mentions examples of discussions with clients in the Bratislava PON assistance centre, speaks about exercitation of victims of violence rights and about problems of exercitation in connection with the activities of police, as well as some shortcomings in legislation. He points out the necessity to increase information of victims about their rights.

Hovoriť s médiami?

Obete trestných činov bývajú často adresátom, na ktorých sa novinári obracajú o poskytnutie rozhovoru. Skúsenosti s médiami sú rôzne, často negatívne, v nejednom prípade zneužijú situáciu a i napriek tomu, že verejnosť by pre poučenie mala byť informovaná o tom, čo sa stalo a prečo, často taká informácia obeti, ktorá sa novinárovi zverí, ublíži.

Pomoc obetiam Holandsko zhrnula informácie pre obete, ktoré rozmyšľajú či spolupracovať alebo nespôpracovať s médiami do nasledovných rád:

Spolupracovať alebo nie?

Požiadali vás redaktor, aby ste porozprávali svoj príbeh? Neviete ako reagovať? Uvádzame niektoré okolnosti, ktoré sú pri takom rozhodovaní dôležité.

Pozornosť zo strany médií môže byť pozitívna skúsenosť. Na druhej strane to však môže mať negatívny dopad. Najmä ak je pozornosť médií nežiaduca a reportéri sa pokúšajú o kontakt s vami aj keď aj keď ň nemáte záujem. Média sú schopné prísť k vašim dverám a spýtať sa na váš príbeh. Reportér však nemá právo vstúpiť do vášho domova bez vášho dovolenia.

Ak sa niečo uverejní v tlači, v televízii alebo v rádiu, stáva sa to záležitosťou veľkej skupiny ľudí. Najdôležitejšia otázka, ktorú musíte položiť sami sebe je, či chcete rozpovedať svoj príbeh širšej skupine ľudí?

Ako obeti vám radíme:

* Určite nehovoriť s reportérmi bezprostredne po zločine alebo nehode. Vtedy sa nachádzate v takom citovom rozpoložení, že by ste mohli povedať veci, ktoré môžete neskôr ľutovať.

* Ak chcete, aby médiá vedeli o vašom prípade ihneď, môžete si nájsť niekoho, kto váš príbeh sprostredkuje. Váš alebo rodinný priateľ by mohol rozpovedať váš príbeh vo vašom mene. Ak sa rozhodujete neskôr, môžete lepšie posúdiť, či o ňom chcete hovoriť aj vy. Môžete sa poradiť s ľuďmi okolo vás a pokúsiť sa premyslieť, či chcete spolupracovať alebo nie.

* Ak sa váš prípad zverejní prostredníctvom relácií alebo článkov, dozvedia sa o ňom ľudia, ktorých poznáte i neznámi. Ich reakcie môžu byť pre vás pozitívne, ale aj negatívne.

* Nikdy neodpovedajte na otázky bez rozmyslenia. Mali by ste vedieť, s kým hovoríte osobne alebo telefonicky. Musíte sa opýtať na meno reportéra, pre ktoré médium pracuje (rádio, noviny, televízia, atď.), aký cieľ má článok, kedy sa bude publikovať alebo vysielat a či sa k nemu budú vyjadrovať aj iní ľudia.

* Uvedomte si, že záznam pre rádio a televíziu, podávanie rozhovorov, čítanie textov a podobne, to všetko zaberá čas. Vyžadajte si na rozhodnutie toľko času koľko potrebujete.

* Nedovoľte reportérovi, aby na vás vyvíjal nátlak, je to vo vašom záujme. Reportér môže mať iný záujem. Je to stále vaša voľba, či splníte čo od vás reportér žiada a či to vôbec chcete.

* Nikdy nenechávajte konečnú úpravu článkov len na redaktorov. Musíte to urobiť sami.

* Média - tlačenie, rádio a televízia pracujú rôznym spôsobom.

Tlačené médiá

Váš príbeh sa uverejní v novinách. Rozhovor s reportérom sa môže realizovať telefonicky, ale aj osobne. Mali by ste mať možnosť vybrať si, čo vám vyhovuje. Vždy sa najprv opýtajte na otázky ktoré vám mieni položiť a ubezpečte sa, či si budete môcť

prečítať text pred zverejnením, aby ste mohli skontrolovať fakty. V takom prípade môžete opraviť prípadné chyby, ktoré redaktor sám nemusí opraviť. Rozhodnite sa podľa dôveryhodnosti. Niekedy môžete povedať svoj príbeh anonymne (pod iným menom). Možno redaktor bude chcieť aj fotografiu – aj o tom sa musíte rozhodnúť sami.

„Dúfam, že to poslúži ako prevencia“

Pre neznaleho veci, je toto dobrý príklad:

„Fotografie boli výborné a prišlo veľmi veľa pozitívnych reakcií. Je dobré, že sa médiá tomu venujú. Takto sa každý dozvie, čo sa môže stať v tomto svete. Dúfam, že to poslúži ako prevencia. Ale to, čo sa mi nepáči, sú omyly a chyby, na ktoré som upozornil redaktora, ale neboli opravené. Napríklad vulgárne výrazy. Teda, vtedy, keď som mnou robili rozhovor som bol nazlostný a použil som ich, ale nečakal som, že redaktor ich bude presne reprodukovat.“

Klient I.I. je kaderník. Zmlátili ho v obchode, keď sa pokúšal ochrániť svojho zákazníka. Miestne noviny uverejnili polstránkový rozhovor s ním.

Existujú rôzne typy novín a aj čitatelia sú rôzni. To sa vzťahuje aj na časopisy a magazíny. Preto by ste mali vedieť a sami sa rozhodnúť, ktorým novinám alebo časopisu poskytnete rozhovor.

Ak s vami redaktor robí rozhovor, je niekedy ťažké publikovať to doslovne v novinách. Redaktori musia vašu hovorenú reč pretransformovať do písanej formy. Obyčajne majú v novinách obmedzený priestor pre príbeh, a preto ho musia skrátiť. Niekedy ho nemôžu publikovať kvôli miestu pre iné správy.

Som rád, že ľudia na neho nezabudli

Jedného dňa som čakal na taxík v Amsterdame a jeden mladík sa začal som mnou rozprávať o mojom synovi. Napriek všetkému, vďaka médiám ľudia na Josa nezabudli. To ma teší. Napokon, ja mám dobré skúsenosti s médiami. Teraz už viem na čo mám dávať pozor. Chcem vidieť text dopredu. Ja nespôpracujem s tými rýchlymi programami, kde môžete povedať pätnásť slov. Raz som sa „pošmykol“. To bolo po čine. Po takom zážitku nie ste sami sebou a poviete veci ostrejšie, ako by ste chceli. Musíte si dávať pozor a nehovoriť hocičo.

Klient J.K., ktorého syn Jos zomrel po brutálnom útoku.

V Holandsku je známy, pravidelne vystupuje v médiách.

Rádio a televízia

Redaktor vám vysvetlí prostredníctvom telefónu, čo chcú robiť a čo sa od vás očakáva. Počas tejto telefonickkej komunikácie sa môžete pýtať a povedať, čo chcete. Po telefonickom rozhovore sa môžete rozhodnúť, či chcete pracovať s týmto reportérom.

Živé programy sú prenosné priamo rozhlasom alebo televíziou. Výhodou toho je, že všetko, čo poviete, ide priamo doslovne do éteru. Na druhej strane už nemôžete opraviť nič. Preto by ste mali pred rozhovorom pripraviť a uvážiť, čo chcete povedať a čo nie.

Ak program nie je „na živo“ redaktor pravdepodobne váš prí-

beh skráti a zaradí ho do vysielania. Môže sa stať, že z hodinového záznamu niekedy zostanú len minúty. Výhoda v týchto prípadoch však je, že môžete zastaviť nakrúcanie a začať opäť svoj príbeh.

Držte sa nasledujúcich bodov:

*Zaznamenaný dokument zostane majetkom televíznej či rozhlasovej spoločnosti a môže byť použitý opäť. Niekedy môžete o tom urobiť dohodu.

*Nahrávanie v štúdiách zaberá veľa času.

*V niektorých televíziách alebo programoch vás už nezobrazia tak, aby vás nebolo možné spoznať.

*Vopred sa opýtajte či, vám uhradia cestovné, prípadné dostanete jedlo a nápoje.

Redaktor

Redaktori takmer stále pracujú pod tlakom kvôli uzávierke.

Vy a reportér musíte obaja vedieť, čo od seba očakávate. Teda predtým, ako začnete interview, urobte adekvátne a jasné dohody s redaktorom. Vedieť, čo redaktor chce a aké otázky bude dávať. Ak sú veci, o ktorých nechcete hovoriť, povedzte to redaktorovi včas. Čím skôr povieť čo chcete alebo nechcete povedať, tým bude rozhovor lepší a príjemnejší.

Ak máte pochybnosti, vždy sa môžete poradiť o tom s priateľmi, rodinou alebo pracovníkom Pomoci obetiam.

Copyright: Slachtofferhulp Nederland - Pomoc obetiam Holandsko (Organizácia má 75 poradní. Zaručuje diskretnosť a autonómiu obetí.)

(krátené)

Preklad: Bohumil Vopršálek a Jana Šípošová

Úskalia ochrany ľudskej dôstojnosti

V zmysle Zákona o vysielaní a retransmisii „vysielateľ vysielal programy slobodne a nezávisle.

Rada pre vysielanie a retransmisii teda vykonáva obsahovú reguláciu na základe zákona a v jeho medziach. Je pravdou, že sme často svedkami necitlivého prístupu redaktorov v rámci „lovu za senzáciami“, keď bulvár už dávno prerazil aj do elektronických médií. V takýchto prípadoch by mala zohrať prvoradú úlohu vnútorná etika daného redaktora, alebo etický kódex redakcie – jeho zamestnávateľa. Rada môže ťažko zistiť, či redaktor získal súhlas dotknutých osôb, alebo v prípade obetí trestných činov, či nešťastí príbuzných s uverejnením dôverných údajov o obetiach. A ak, tak iba v prípadoch, keď dotknuté osoby sa obrátia na radu so sťažnosťou. Zákon totiž upravuje aj ochranu zdroja a obsahu informácií. „Vysielateľ je povinný zachovávať mlčanlivosť o zdroji informácií získaných na zverejnenie v spravodajských programoch a publicistických programoch a o obsahu týchto informácií tak, aby sa nedala zistiť totožnosť zdroja, ak o to požiadala fyzická osoba, ktorá informácie poskytla, a aby sa odhalením obsahu informácií neporušili práva tretích osôb...“

Zákon ale rovnako upravuje aj ochranu ľudskej dôstojnosti a ľudskosti: „Programová služba a všetky jej zložky nesmú spôsobom svojho spracovania a svojím obsahom zasahovať do ľudskej dôstojnosti a základných práv a slobôd iných.“ ...“nesmú opisovať kruté alebo inak neľudské konanie spôsobom, ktorý je ich nevhodným zľahčovaním, ospravedlňovaním alebo schvaľovaním. Nesmú bezdôvodne zobrazovať scény reálneho násillia, kde sa nevhodnou formou zdôrazňuje skutočný priebeh umierania alebo sa zobrazujú osoby vystavované fyzickému či psychickému utrpeniu spôsobom, ktorý sa považuje za neoprávnený zásah do ľudskej dôstojnosti. Platí to aj vtedy, ak dotknuté osoby súhlasili.“

Určite sa mnohí pamätajú na obdobie, keď aj na Slovensko dorazili licencované „reality show“. Mladá žena sa pred kamerami nahá kupala, alebo muž si robil na ruky rezné rany a sypal si do nich soľ... Oni súhlasili s odvysielaním týchto záberov, vysielateľ však bol povinný chrániť ich ľudskú dôstojnosť. Dostal pokutu...

Boli sme svedkami pred obrazovkami aj skutočného priebehu umierania. Pri zrážke dvoch kamiónov kamera detailne snímala tvár umierajúceho vodiča. Autor príspevku neváhal prizvať lekára záchrannej služby k mikrofónu, len aby dosiahol ešte väčšiu senzáciu, pritom kamera striedavo ukazovala umierajúceho človeka

a účastníkov rozhovoru. Televízia to odvysielala v dvoch verziách – kratšiu v spravodajskej relácii, tú obširnejšiu v publicistike. Rada uložila vysielateľovi pokutu vo výške dva milióny 500 tisíc korún.

V inom prípade sa tiež prejavil novinársky hyenizmus. Vo Vysokých Tatrách zomrel horolezec. Redaktor utekal oznámiť tragédiu susede staručkej matky nebohého a vzápätí sa opýtal matky, čo ona na to, že stratila syna, ktorý sa o ňu v starobe staral. Pokuta činila pol milióna pre vysielateľa.

Rada pre vysielanie a retransmisii – v súlade s platnými právnymi normami – sa pravidelne venuje ochrane maloletých. V ostatnom období to už však nie je iba klasické hodnotenie správnosti označenia vekovej vhodnosti jednotlivých programov, ale aj použitie videonahrávok cez mobilné telefóny, ktoré potom kolujú na internete. Z hľadiska bulváru sú to „dobré“ témy, priťahujú k obrazovkám aj maloletých, aby videli, čo si dovoľujú ich rovesníci. Redaktori nie vždy uhádnu potrebnú mieru použitia týchto záberov pri odkrývaní nemorálnych skutkov mladistvých, nehovoriac o tom, že neraz ide aj o trestnú činnosť (napr. týranie zvierat).

Vynára sa tu otázka, čo v súčasnosti najviac chýba v príprave redaktorov, prípadne aj šéfredaktorov či vydavateľov pri uplatňovaní práva na súkromie tých osôb, ktoré sa stali obeťami trestného činu. Možno schopnosť určenia, ktoré právo má prednosť: právo na súkromie, právo na slobodu prejavu, alebo právo verejnosti na informácie. Tieto tri práva sú totiž navzájom v konflikte a treba dôkladne zvážiť, čo, alebo kto má mať prednosť. Právo na slobodu prejavu a právo verejnosti na informácie sa totiž často zneužíva pri ospravedlňovaní komerčných zámerov médií.

Valéria Agócs

predsedníčka Rady pre vysielanie a retransmisiiu

Contents : The Dutch Victim Support published for victims of crime an information material which provides factual advises how to behave when contacting by media. – The article of Ms. V. Agócs, chairwoman of the Council for Broadcasting and Retransmission SR, includes several examples of violence of ethics against victims of crime in TV broadcasting and at the same time brings information about procedures of the Council against televisions which broke law in this respect.

Naša recenzia

Názov : **Moderní psychologie pro právníky**

Podtitul: Domáci násilí, stalking, predikce násilí

Autor: Ludmila Čírtková

Formát: 17×24 cm, 160 stran

Dátum vydania: 11.08.2008

Katalógové číslo: 2039, GRADA Publishing, a.s.

ISBN: 978-80-247-2207-8

Edice: Psyché

Cena 239 Kč

Cena v internetovom kníhkupectve : 211Kč

Bežná cena v Sk : 329 Sk (€10,92)

Cena v internetovom kníhkupectve : 313 Sk (€10,39)

Meno Doc. PhDr. Ludmily Čírtkovej, CSc., autorky mnohých publikácií a učebníc z oblasti kriminalistickej psychológie, policajnej psychológie, viktimológie a psychologickéj pomoci obetiam trestných činov dobre poznajú všetci odborníci, ktorí sa profesionálne venujú tejto problematike. Ludmila Čírtková, absolventka katedry psychológie Filozofickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe, vedúca katedry spoločenských vied Policajnej akadémie Českej republiky je ako policajná psychologička dobre známa i českej verejnosti. Mnohí z nás ju poznajú i osobne ako milú a múdru kolegyňu a skvelú prednášajúcu, ktorá už dlhé roky obetavo pracuje v sesterskej organizácii Pomoci obetiam násilia – Bílém kruhu bezpečí v Prahe.

Najnovšia práca z jej mimoriadne produktívnej tvorivej „dielne“, **Moderní psychologie pro právníky**, sa venuje vybraným skupinám konkrétnych sociálne patologických javov a deliktov.

Podstatnú časť knihy tvoria kapitoly zamerané na nové informácie a nezodpovedané otázky týkajúce sa problematiky domáceho násilia a dosiaľ málo sledovaného fenoménu „stalkingu“ – nebezpečného prenasledovania.

Veľmi cenné sú odborné poznatky o formách - vzorcoch domáce-

ho násilia a o dosiaľ nedostatočne vymedzenom chúlостivom a ťažko riešiteľnom probléme psychického týrania partnera. Značný priestor poskytla autorka akútnym otázkam viktimizácie detí žijúcich v rodinách s výskytom domáceho násilia a nevyhla sa aktuálnej a často diskutovanej otázke styku násilného rodiča s deťmi.

Tým, že kniha prináša ucelené informácie o stalkingu, je skutočne jedinečná. Na ukážku len niekoľko názvov tematických okruhov, venovaných nebezpečnému prenasledovaniu:

Čo je stalking - Falošné mýty o prenasledovaní - Druhy stalkingu - Typické spôsoby chovania prenasledovateľa - Prenasledovanie celebrit - Typy páchatelov stalkingu - Obete stalkingu - Prístupy k riešeniu stalkingu - Efektivita trestnoprávných opatrení, policajnej intervencie, zákazu priblíženia a kontaktu - Posudzovanie nebezpečnosti stalkingu - Falošné obete stalkingu.

V ďalšej časti publikácie nájdeme erudovane a pútavo prezentované súčasné poznatky forenzej psychológie a psychologickú interpretáciu takých prejavov násilnej kriminality ako sériové vraždy vrátane typológie a motivácie sériových vrahov, masových vrahov a problému amoku. Autorka si všíma aj tzv. „school shooting“ – strieľanie v školách, ktoré sa stáva v posledných rokoch závažným problémom na celom svete.

Kniha Ludmily Čírtkovej **Moderní psychologie pro právníky** neprináša nové poznatky a cenné profesionálne rady iba odborníkovi uvedeným v jej titule, ale všetkým, ktorí sa stretávajú s obeťami a svedkami trestných činov – psychologom, lekárom, sociálnym pracovníkom, kriminalistom. Úžitok prinesie aj pedagógovi, vychovávateľovi či študentovi škôl so sociálnoprávnym a zdravotníckym zameraním. Určite by nemala chýbať ani vo vašej knižnici.

PhDr. Geraldina Palovčíková, CSc.

Pomoc obetiam násilia – Victim Support Slovakia

Novináři a obete trestných činov

Pod týmto názvom vydalo Ministerstvo vnútra Českej republiky veľmi zaujímavú publikáciu autorov Štěpána Vymětala, Petry Vitoušovej a kol. Publikácia je venovaná obetiam trestných činov.

Novináři by si v nej mali listovať denne, prax totiž ukazuje, že nie vždy sa správajú k ľuďom, ktorí utrpeli v živote ujmu tak, ako to situácia vyžaduje.

Keď ako jedna z prvých rád, ktoré autori vyslovujú nabáda, aby novinár rešpektoval súkromie obete, myslí sa tým, že nemá zverejňovať informácie, ktoré by viedli k jej identifikácii.

Novináři sa zvyknú občas správať nenáležito, preceňujú svoje postavenie aj profesiu, netušia, nakoľko je v ich vystupovaní zreteľný cynizmus. Vždy, keď čitateľ číta, počuje či vidí taký príspevok v médiách, zmáhajú ho pocity bezradnosti, pohoršenia, ale aj smiechu, rozhodne to nie je obdiv, pretože každý súdny človek očakáva, že sa zástupca médií bude správať ako hosť, korektne, teda profesionálne. Rešpektovať ľudskú dôstojnosť človeka je tu najdôležitejšia požiadavka.

Miesto, kde by sa viac očakávala prítomnosť vo veci dobre informovaného novinára a jeho odvahy je vyšetrovanie prípadu.

Tam „novinár ako zástupca laickej verejnosti má právo a príležitosť klásť prokurátorovi a sudcom otázky“ a predviesť sa znalosťou problematiky.

Mal by vedieť, že traumatizovaný človek, s ktorým prichádza do kontaktu, môže bojovať s pocitmi zahanbenia, bezmocnosti, bolesti, strachu, úzkosti, osamotení. Vtedy potrebuje skôr posilniť sa v nádeji ako znovu a znovu rozprávať, čo sa mu stalo.

Novináři môžu obetiam veľmi pomôcť: Ak sa im podarí dodržať etické princípy a ak dokážu vnímať obeť ako človeka, ktorý prežil traumatizujúcu a nebezpečnú situáciu. Niekedy stačí rozhodnúť sa pre menej dramatický titulok nad článok, taký, ktorý obeť nezraní a neponíži a napriek tomu zaujme.

V publikácii autori upozorňujú aj na to, že novinári, keď sa rozhodnú písať o prípade obete trestného činu, sa neraz môžu sami ocitnúť v nebezpečenstve. Preto ani oni by nemali váhať obrátiť sa o pomoc na políciu.

Publikácia je veľmi zaujímavé čítanie. Je výbornou pomôckou pre každého novinára.

(šk)

Poradňa PON v Nitre má päť rokov

Od leta sídli naša poradňa na ulici F. Mojtu 18 a zároveň sa začala formovať aj jej nová „posádka“. Na radu Márie Pleškovej z trenčianskej poradne som začal pracovať ako sociálny poradca a od začiatku roka sme získali „novopečeného“ právnik, Miloša Deseta, ktorý v súčasnosti pracuje na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity ako interný doktorand.

Za celé pôsobenie sa na nás obrátilo niekoľko sto klientov, predovšetkým ženy, a keby sa ma niekto opýtal, koľkým sme pomohli, odpoviem – dúfam, že všetkým. Ak nie ničím iným, tak aspoň tým, že sme ich vypočuli, že sa mohli u nás vyventilovať, vyrozprávať, že mali aspoň chvíľku pocit, že vo svojom probléme nie sú sami. Možno im aspoň na chvíľu pomohol ten pocit spolupatričnosti, keď sme boli pre nich dobrými poslucháčmi a tam, kde to bolo čo len trochu možné, aj dobrými radcami. Som však presvedčený, že tých prípadov, keď sme viac radili ako iba počúvali, bolo niekoľkonásobne viac.

Z posledných prípadov na mňa zapôsobil prípad starej ženy, ktorú začali týrať jej dvaja dospelí nezamestnaní synovia. Táto naivná starénka prišla za nami len preto, aby prišiel niekto k nim domov a „úradne vyhrešil ich synov, že aby boli dobrí“. Odmietala čo i len pomyslieť na to, aby zavolała políciu alebo aby sme jej pomohli napísať akékoľvek podania na súd. Neustále synov ospravedlňovala a vysvetľovala ich konanie. Až po našich rozhovoroch možno pochopila, ako sa jej dá reálne pomôcť a aké zvrátené a nespravodlivé je konanie jej synov.

Pri práci v poradni mi určite pomáha skutočnosť, že pracujem v mestskej polícii ako preventista. Nielen preto, že sa skôr dostanem do kontaktu s potenciálnou obeťou a môžem jej poskytnúť aspoň kontakt na poradňu, ak sa nedá pomôcť hneď. Ale aj preto, že ako policajt musím vedieť niečo o právnych normách, že viem presne aké majú policajti možnosti, kompetencie, kde naozaj ne-

môžu niečo urobiť tak, ako si to klient predstavuje, viem klientom poradiť, ako sa majú pri policajtoch správať, ako s nimi rozprávať, čo od nich môžu očakávať a hlavne, čo môžu od polície žiadať. Tu musím povedať, že podľa výpovedí klientov má polícia, poviem to jemne, priestor na doladenie. Samozrejme, spojenie poradňa – prevencia, mi pomáha aj naopak – v mojej práci na polícii a táto symbióza platí permanentne.

Naša práca úzko súvisí aj s otázkou novely Zákona o Policajnom zbore. Vykázanie, ktoré sa do paragrafov zákona zakomponuje, je téma, na ktorú by sa dalo dlho rozprávať a polemizovať.

Ak tento nástroj bude vo fundovaných rukách, určite to bude veľká a účinná pomoc. Ale opýtam sa, sú všetci policajti a všetci sudcovia fundovaní, vzdelaní, empatickí a zorientovaní v probléme domáceho násillia? Viem zo skúseností, že nie. Veď na miesto môže byť vyslaný ktorýkoľvek policajt, ktorý je v službe. Preto by bolo potrebné, až nevyhnutné, aby postupne prešli základným tréningom všetci, podotýkam všetci policajti, ktorí môžu prísť do kontaktu s riešením problému týrania, identifikovať problém, ako identifikovať agresora a obeť, akú stratégiu zvoliť pri prvom kontakte priamo na mieste, ako zvoliť správny spôsob komunikácie s účastníkmi, navyše, ak sú účastníkmi týrania aj deti. Obyčajný policajt v tomto prípade v priebehu niekoľkých minút rozhoduje o základných právach občana, o ktorých inak rozhoduje súd po predchádzajúcich predsúdnych i súdnych konaniach.

Vo všeobecnosti sa policajti boja radikálne zakročiť, pretože necítia oporu pre samých seba, čo je dosť zväzujúce. S málo informáciami, ktoré získajú v krátkom čase, sa musia rozhodnúť a ak niečo „nevyjde“, niekto iný bude celé mesiace, a v pokoji skúmať, čo a ako mali urobiť inak.

Mgr. Miroslav Duchoň,

koordinátor PON Nitra, preventista Mestskej polície v Nitre

Kto s vami hovorí?

Na Linku pomoci, ktorá sídli v centrále Pomoci obetiam násillia v Bratislave sa dovoláte, keď vytočíte číslo **0850 111 321** alebo aj číslo **02 5263 2494**. Ozve sa vám skúsená psychologička, **Mgr. Tatiana Tureková**. Zastihnete ju v pracovných dňoch od 10,00 do 14,00.

Najfrekvencovanejšími problémami telefonujúcich je domáce násillie,

ale aj fyzické napadnutia, potom následky dopravných nehôd, sexuálne motivované trestné činy a zneužívanie. „Žiaľ, pomerne málo hovorov je kvôli prevencii nejakého negatívneho javu“, ťažká si dr. Tureková a dodáva, že špecifickú skupinu volajúcich predstavujú klienti trpiaci psychickými poruchami.

Najčastejšie volajú ženy, muži telefonujú zriedkavejšie, najpočetnejšie je medzi nimi zastúpená skupina seniorov. Deti na našu linku netelefonujú, kvôli ich problémom sa na Linku obracajú spravidla rodičia.

Úlohou tejto Linky pomoci nie je len „odpovedať“ na otázky, ale poskytnúť základné informácie a kontakty volajúcemu, teda nasmerovať ho buď do niektorej z poradní PON alebo inej inštitúcie, ktorá mu môže poskytnúť radu alebo pomoc. Tatiana Tureková pripomína: „Zdôrazňujem zásadu, že klient sa musí rozhodnúť sám...“

Linka pomoci má dobré meno, za rok sa chce telefonicky poradiť okolo tisíc klientov. Pomerne časté sú aj odkazy na záznamníku, ale značná časť volajúcich so záznamníkom „nekomunikuje“ a nezanechá odkaz. Pre telefónnu linku tohto typu by bola ideálna nonstop služba. Od založenia Linky sa o to PON snaží. Keďže však ide o službu finančne náročnú, zatiaľ sa to PON nepodarilo.

(šk)

POMOC OBETIAM NÁSILIA – VICTIM SUPPORT SLOVAKIA

Mimovládna organizácia na pomoc obetiam trestnej činnosti.
Člen Victim Support Europe – Európskeho fóra služieb obetiam

Stará pani, ktorú okradli na ulici...
Muž, ktorého bezdôvodne napadol sused a zbil ho do bezvedomia...
Žena, ktorú znásilnili....
Živiteľ rodiny, ktorého zabili pri lúpežnom prepadnutí...
Chlapec, ktorého na prechode pre chodcov dokaličil bezohľadný vodič...
Rodina trpiaca pod krutou rukou tyрана...
Rodičia, ktorých zneužívajú a týrajú vlastné deti...

Vinníci sú dolapení a potrestaní, pykajú za svoje činy.

No potrestané sú aj ich obeť.

Sú potrestané, lebo:

- Nepoznajú svoje práva pri vyšetrovaní trestného činu •
 - Nevedia, že si môžu uplatniť náhradu škody •
 - Nevedia, kde hľadať pomoc •
- Nechcú svojimi trápeniami a obavami zaťažovať svojich blízkych, tak o nich nehovoria •
- Nepoznajú metódy a postupy používané pri vypočúvaní a pri súdnom procese •
- Nevidia východisko z ťažkej životnej situácie •

V takých chvíľach je potrebná pomocná ruka.

Sme pomocnou rukou, sme POMOC OBETIAM NÁSILIA.

Od roku 1997 sa na nás obrátilo 6 000 obetí, dovedna sme im poskytli 17 000 konzultácií.
BEZPLATNE.

**Avšak všetko niečo stojí – psychológovia, právnici, poradcovia,
aj prevádzka deviatich poradní po celom Slovensku.**

Sme občianske združenie závislé od dotácií, príspevkov a darov.
Pomôžte aj VY svojim darom udržať a ďalej rozvíjať našu činnosť.
Ani jeden z nás nevie, kedy sám bude potrebovať pomocnú ruku.

Ďakujeme

Tím Pomoc obetiam násilia – Victim support Slovakia

POMOC OBETIAM NÁSILIA – VICTIM SUPPORT SLOVAKIA

P.O.BOX 83, 820 05 Bratislava 25

Tel./Fax: 02/52632496

e-mail: info@pomocobetiam.sk web: www.pomocobetiam.sk

IČO: 31795382, DIČ: 2021454798

Bankové spojenie: Volksbank Slovensko, a.s., číslo účtu: 4010114018/3100

Poradne POMOC OBETIAM NÁSILIA v SR:

BEZPLATNÉ PORADENSTVO A SLUŽBY PRE OBEĽ A SVEDKOV TRESTNÝCH ČINOV

Bratislava, Cintorínska 3, Tel./Fax/ Záznam 02 5263 2495, bratislava@pomocobetiam.sk

Trnava, Trhová 2, Tel./Fax/ Záznam: 033 5505 535, trnava@pomocobetiam.sk

Nitra, Fraňa Mojtu 18, Tel./Fax/Záznam: 037 7721 209, nitra@pomocobetiam.sk

Trenčín, Kniežata Pribinu 24, Tel./Fax/Záznam: 032 7442 403, trencin@pomocobetiam.sk

Banská Bystrica, Ul.ČSA 25, Te./Fax/Záznam: 048 4152 323, bystrica@pomocobetiam.sk

Žilina, Horný Val 24, mobil: 0907 425 134, zilina@pomocobetiam.sk

Poprad, Kežmarská 3524/9/2. posch., Tel/Fax/Záznam: 052 7725 068, poprad@pomocobetiam.sk

Prešov, Požiarnická 3, Tel/Fax/Záznam: 051 7711 524, presov@pomocobetiam.sk

Košice, Kmeťova 20, Tel./Fax/Záznam: 055 6252 929, kosice@pomocobetiam.sk

Linka pomoci obetiam (informácie o službách a krízové poradenstvo): 0850 111 321

Zvýhodnené číslo prístupné z celého územia SR bez predvoľby

Príspevky do časopisu SPOLU: Prosíme všetkých, ktorí pri svojej práci prichádzajú do kontaktu s obeťami trestných činov, aby sa o svoje názory a skúsenosti podelili vo forme príspevku do nášho časopisu. Redakcia si vyhradzuje právo na redakčnú úpravu.

Príspevky zasielajte na e-mailovú adresu: spolu@pomocobetiam.sk